

Arkiest. os. 100/26.4.1998

PIHTIPUDAS Virtala 2

Kivikautisen asuinpaikan
ympäristön koekaivaus

Simo Vanhatalo 1997

Kohteen nimi: Virtala 2
 Muinaisjäännöslaji: oletettu kivikautinen asuin- ja löytöpaikka
 SKL-numero: 17
 Inventointinumero: 20

Lääni: Länsi-Suomen lääni
 Kunta, kunnanumero: Pihtipudas 0601
 Kylä, kylännumero: Pihtipudas 0404
 Tila, rek.no: Peltoniemi 7:175
 Kiinteistötunnus: 0601-0404-7-175
 Maanomistaja: Eino Paananen
 Katuosoite:
 Postinumero, -toimipaikka:

Gt-kartta: 8
 Peruskartta: 233412+331203 Pihtipudas

Peruskoordinaatit: X: 7032067 ±2m
 Y: 3428745 ±2m
 Z: 115-117.5 m mpy

Rahoittaja: Museovirasto, koekaivausryhmä
 Tutkimusaika: 21/07/97-25/07/97
 Tutkimustapa: koekaivaus, koekuopat
 Tutkimusala / kaivausala: 2000 / 4 m²

Kaivauksenjohtaja: Simo Vanhatalo, HuK
 Piirtäjä: Timo Sepänmaa, HuK
 Kaivajat: 2, kunnanpalkkaamia nuoria

Kaivauslöydöt: -

Valokuvat: 110446-110449, kuvat s. 9-10
 Diat: -

Kartat: Yleiskartta 1:8000, karttapohjana J. Ailion (v. 1902?)
 kartanaihelma, A4, s. 7, satelliittipaikannuskartta 1:1000,
 s. 8 (selitykset kartan takana)

Peruskarttaote: PK 233412+331203 Pihtipudas, pain. 1992, s. 6
 Gt-karttaote: GT 8, pain. 1990, s. 5
 Muut karttaotteet: -

Aikaisemmat kaivaukset: Th. Schwindt 1900, J. Ailio 1902, J. Ailio 1911
 inventoinnit: -
 tarkastukset: -
 muut tutkimukset: -
 muut tiedot: Virtalan torpan asuinpaikasta: J. Ailio 1909: Die
 Steinzeitlichen Wohnplatzfunden in Finland II, s. 141-144.
 C. F. Meinander 1964: Pihtiputaan kirja, s. 34.
 "Kummakkeiden" vierestä: KM 3938:2 (:1-3?)
 Virtalan torpan alueelta: KM 3784:21, KM 4147:1-4 (J. Ailio
 1902 kaiv.), KM 5278:1-4, KM 5414:44-46, KM 5663:2-3, KM
 5921:1-10 (J. Ailio 1911 kaiv.)

Löydöt:

Lähistön muinaisjäännökset: Sahinniemi; SKL 18 / inv. 21 (L. Roine 1964)
 Lähistön löydöt: KM 3784:21, KM 4147:1-4 (J. Ailio 1902 kaiv.), KM 5278:1-4,
 KM 5414:44-46, KM 5663:2-3, KM 5921:1-10 (J. Ailio 1911
 kaiv.)

Omakotitalon rakentaminen.

KOHTEEN SIJAINTI JA KUVAUS

Virtala 2 kivikautinen asuin- ja löytöpaikka sijaitsee noin 1.5 km pohjoiseen Pihtiputaan kirkosta, Heinäjoen ja Saaningjoen välisen niemekkeen itärannalla.

Tutkittava omakotitalon rakennuspaikka sijaitsee Sahinniemen itäpuolen niemekkeen lakitasanteella.

Maasto on jyrkästi Heinäjokeen viettävää ja rinteissä näkyy muinaisista rantavoimista johtunut maaston muotoutuminen, maaperän lajittuminen ja eroosio. Rinne on kivikkoinen ja sen alaosassa on hiekkainen tasanne. Niemekettä kiertävä polku kulkee tasanteen korkeudella (ks. DGPS-kartta).

Vuosisadan alun tutkimusten mukaan niemekkeen kärkiosasta on löytynyt kivitaltta KM 3938:3. Löytöpaikka sijoittuneen tämän kesän koekaivauksen koekuoppien kohdalle. Virtalan talon (ent. torpan) kaakkoispuolisesta pellosta on löytynyt runsaasti kivikautisia löytöjä, mm. kivikirveitä, kampa- ja asbestikeramiikkaa, savi-idoleita, piitä, kvartsia ja palanutta luuta. Pellolta on tulisihoja ym. kivikautiseen asuinpaikkaan viittaavia jäännöksiä. J. Ailio mittasi asuinpaikan alimmaksi saviastian palojen löytökorkeudeksi 116.5 m mpy. Näiden lisäksi torpan ympäristöstä on mm. hiilihaudoiksi tulkittuja kivisiä kuoppia.

Alueen alavilla paikoilla kasvaa sekametsää. Ylempänä rinteessä maasto muuttuu tasaiseksi mäntykankaaksi. Rantavyöhyke on hyvin epätasaista, soistuvaa vesijättöaluetta.

Sahinniemessä on myös kivikautinen asuinpaikka (SKL 20, inv. 21). Nykyisin Sahinniemi on merkitty peruskarttaan Mainnevan itäkärkeen.

KAIVAUSMENETELMÄT

Suunnitellulle omakotitalon rakennuspaikalle ja niemekkeen kärkeen kaivettiin 4 kpl 1x1 m suuruista koekuoppaa. Kuopat kaivettiin 45-65 cm:n syvyisiksi. Yksi koekuopista sijoitettiin alemmaksi rinteeseen lounaisosan tasanteelle (ks. DGPSkartta). Kaivausvälineinä käytettiin turpeenpoistossa lapioita ja syvempiä kerroksia kaivettaessa lastoja. Koekaivausalueesta ja sen ympäristöstä mitattiin satelliittipaikantimen avulla yleiskartta mittakaavaan 1:500. Paikannustarkkuus XY-koordinaateissa oli noin ± 2 m. Korkeuksia ei mitattu vaaituskojeella. Koekuopista ei piirretty taso- eikä yksityis-kohtakarttoja niiden löydöttömyyden takia. Tutkimusalueelta otettiin 4 valokuvaa. Lähistön avoimet maanpinnat, maanteiden leikkaukset ja ojien reunat tarkastettiin.

KAIVAUSHAVAINNOT

Koekuoppien löydöttömyyden ja havaintojen perusteella voitiin todeta, ettei paikalla ole kivikautista asuinpaikkaa. Niemekkeen koekuopat (v. 1997) olivat J. Ailion vuosisadan alussa tutkittujen kivikuoppien kohdalla (ks. J. Ailion kartanaiheima v. 1902, mk 1:8000). Näissä kuopissa oli runsaasti 10-25 cm:n suuruisia lohjenneita kiviä. Kivet olivat osittain irtonaisia ja osittain kiinteästi kuopanreunoissa, aivan kuin ne olisi siihen aseteltu. Maaperä oli hienoa, multamaista hietaa ja paikoin myös karkeaa soraa. Maa vaikutti palaneelta ja paikoin se oli hieman harmaata, mahdollisesti tulenpidon värjäämää (ks. J. Ailion valokuvat n:o 1 ja 3). J. Ailion havainnot kuopista oli samanlaisia. Kivikuopissa ei ollut huuhtoutumiskerrosta, joka viittaa siihen, että kuopat voivat olla Ailion kaivattamia. Alarinteen koekuopassa maaperä oli hienoa hiekkaa ja kivettömämpää kuin ylempissä koekuopissa. Luoteisimmasta kivikuopasta löytyi kissan päakallo.

Vuosisadan alussa todettiin irtolöytöjen ja kaivaushavaintojen perusteella, että Virtalan torpan pellolla on laaja kivikautinen asuinpaikka. Tällöin myös niemekkeen laelta löydettiin epämääräinen kiviesine, jonka avulla paikka yhdistettiin kivikauteen. Vuoden 1997 koekaivauksissa ei kuitenkaan löydetty mitään muinaisuuteen viittavaa niemekkeen alueelta. Koekaivaukset keskittyivät vain rakennuspaikalle ja niemekkeen kärkeen, eikä kauemmaksi Virtalan tunnetulle kivikautiselle asuinpaikalle.

Viime vuosisadalla alkaneet järven vedenpintojen alentamiset ja koskien perkaukset ovat muovanneet koko Pihtiputaan alueen rantamaisemaa hyvinkin näkyvästi. Mainnevan kanavatyöt ovat myös osaltaan muuttaneet Heinäjoen virtauksia ja matalien joenpohjukoiden rannat ovat alkaneet soistua. Kivikaudella vedenpinta on ollut todennäköisesti muutamia metrejä nykyistä tasoa korkeammalla, jolloin niemeke ja varsinkin sen kaakkoispuoli ovat olleet otollista asuinpaikka-aluetta.

Tutkimustulosten perusteella kohteen rakentamishankkeille ei ole muinaismuistolain asettamia esteitä.

Helsinki 15/04/98

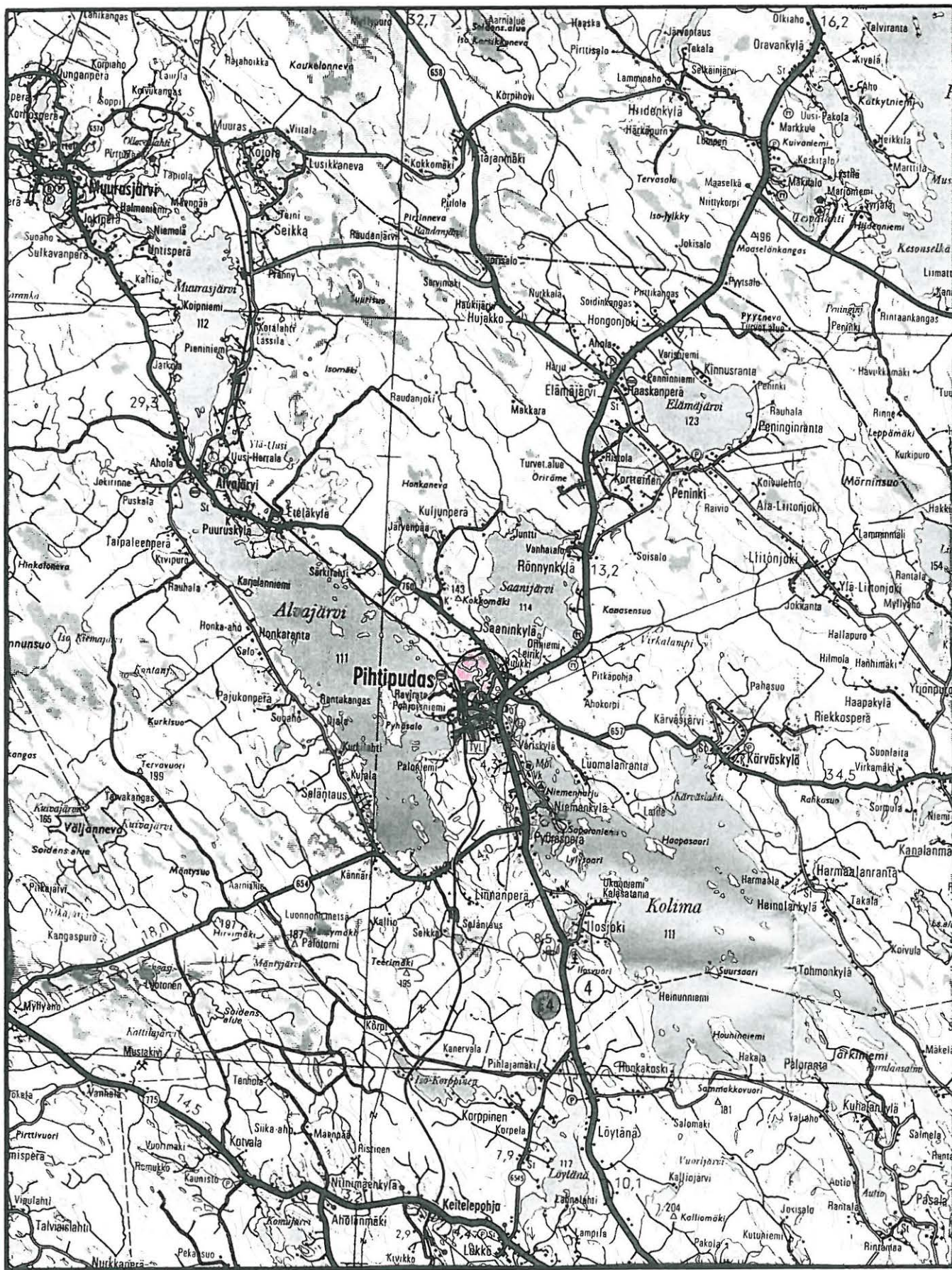
Simo Vanhatalo
Simo Vanhatalo, HuK

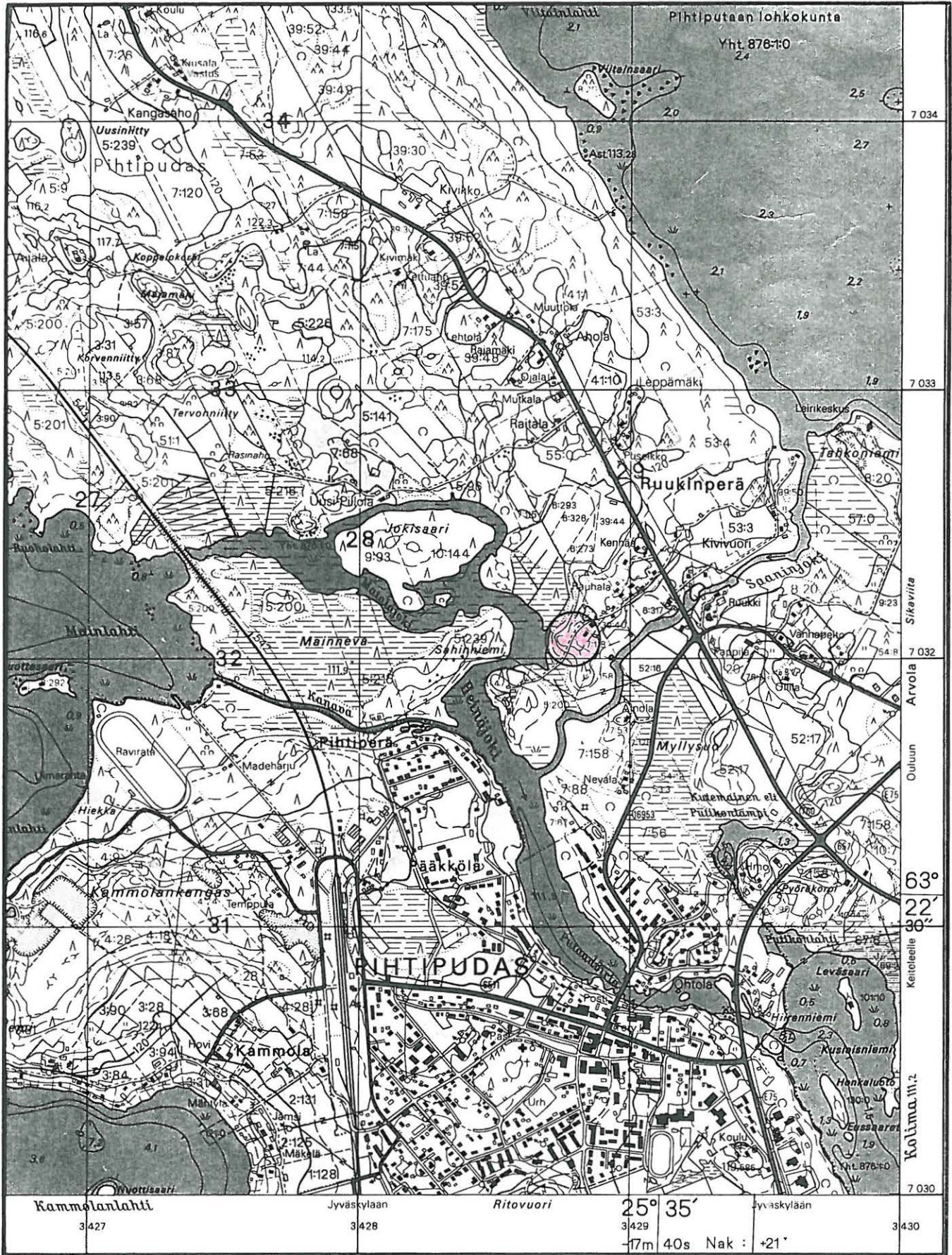
VALOKUVA- JA DIALUETTELO

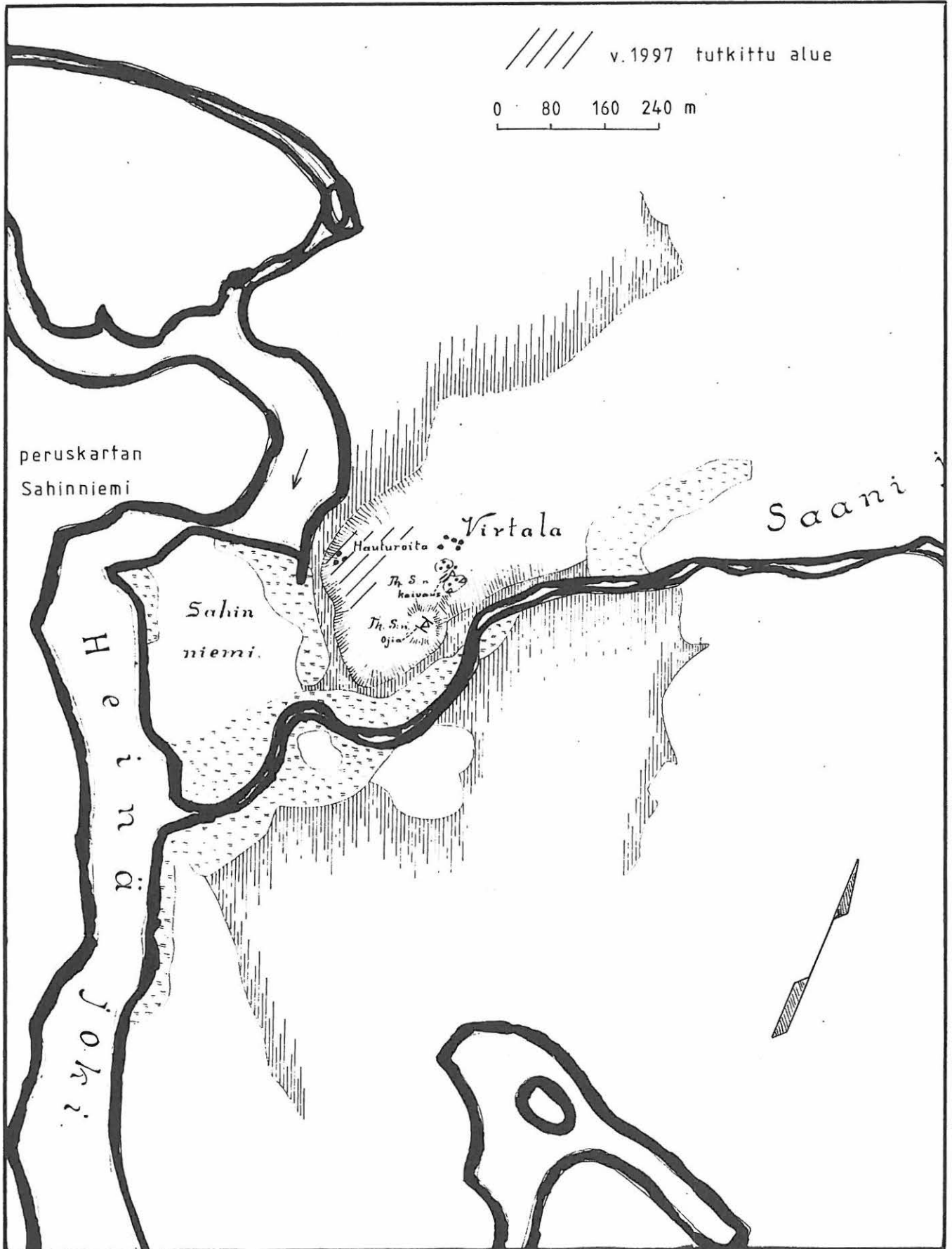
Pihtipudas Virtala 2

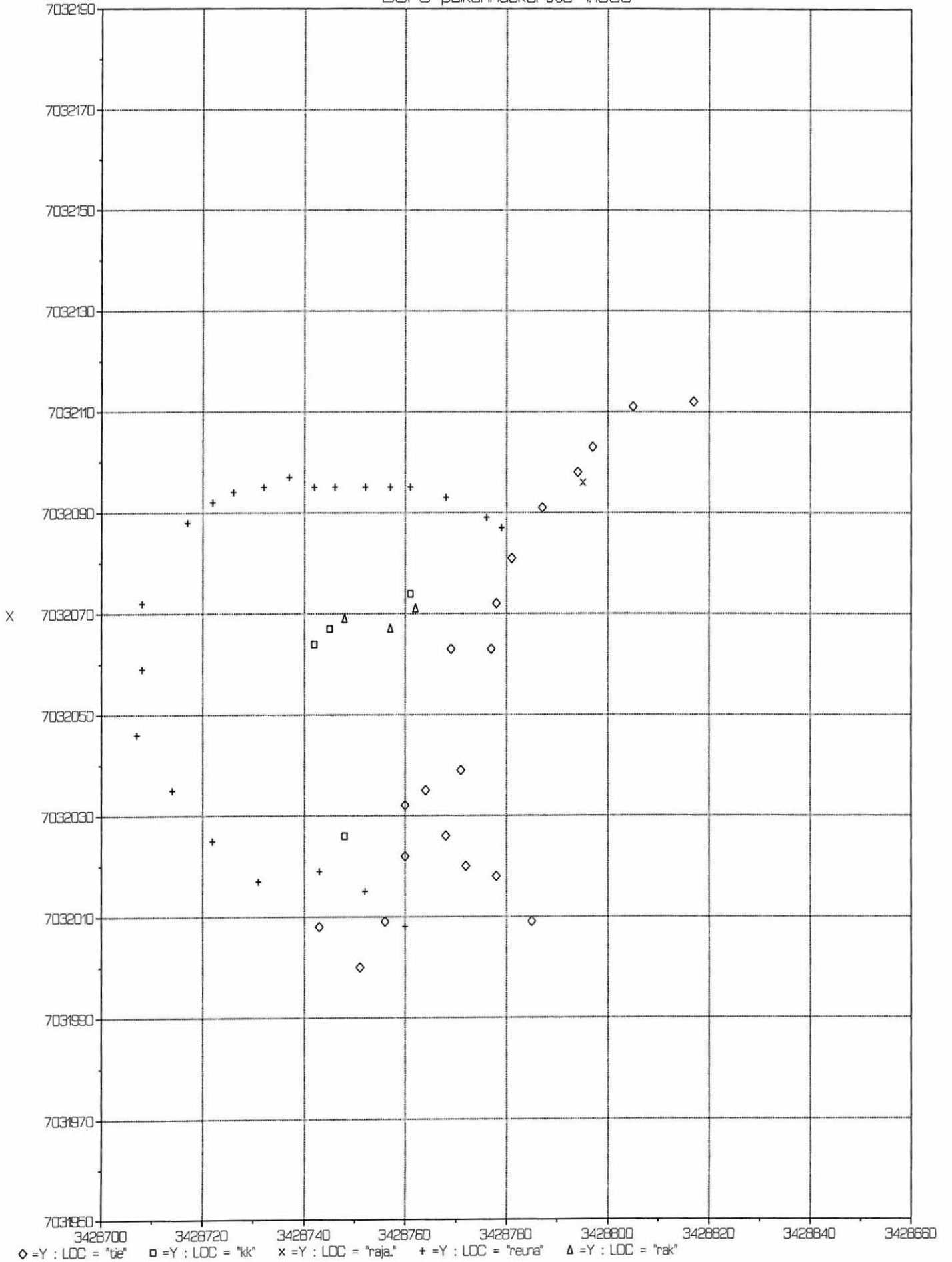
kuvaaja: Simo Vanhatalo 1997
negatiivikoko: 24x36

- F.110446 / K.1 Yleiskuva rakennuspaikasta, kuvattu idästä.
- F.110447 / K.2 Yleiskuva tutkimusalueen lounaisrinteestä, kuvattu lounaasta.
- F.110448 / K.3 Koekuoppa, josta löytyi kissan pääkallo, kuvattu itäkaakosta.
- F.110449 / K.4 Rakennuspaikan koekuoppa, kuvattu idästä.

PIHTIPUDAS Virtala 2
 DGPS-paikannuskartta 1:1000
 S. Vanhatalo 1997

LOC	no	X	Y	Z
LOC	1	7030901	3426493	
LOC	2	7030901	3426489	
LOC	3	7030903	3426490	
LOC	4	7030985	3426499	
LOC	5	7030937	3426531	
LOC	6	7030927	3426515	
LOC	7	7030923	3426507	
LOC	8	7030905	3426495	
LOC	9	7031671	3427790	
LOC	10	7031672	3427791	
LOC	11	7031674	3427791	
LOC	12	7031676	3427792	
LOC	13	7031684	3427771	
LOC	14	7031699	3427764	
LOC	15	7031701	3427756	
LOC	16	7031681	3427748	
tie	17	7032008	3428743	126
tie	18	7032000	3428751	126
tie	19	7032009	3428756	126
tie	20	7032022	3428760	126
tie	21	7032032	3428760	126
tie	22	7032035	3428764	126
tie	23	7032026	3428768	126
tie	24	7032020	3428772	126
tie	25	7032018	3428778	122
tie	26	7032009	3428785	123
tie	27	7032039	3428771	125
tie	28	7032063	3428777	128
tie	29	7032072	3428778	128
tie	30	7032081	3428781	130
tie	31	7032091	3428787	128
tie	32	7032098	3428794	124
rajapyykki	33	7032096	3428795	121
rajapyykki	34	7032096	3428795	121
rajapyykki	35	7032096	3428795	121
tie	36	7032103	3428797	123
tie	37	7032111	3428805	131
tie	38	7032112	3428817	134
LOC	39	7032061	3428771	138
LOC	40	7032067	3428769	128
LOC	41	7032076	3428762	125
kk	42	7032074	3428761	127
LOC	43	7032074	3428758	125
LOC	44	7032074	3428759	124
LOC	45	7032067	3428754	125
rak	46	7032071	3428762	125
rak	47	7032067	3428757	124
rak	48	7032069	3428748	122
kk	49	7032067	3428745	124
kk	50	7032064	3428742	124
kk	51	7032026	3428748	132
reuna	52	7032008	3428760	136
reuna	53	7032015	3428752	128
reuna	54	7032019	3428743	128
reuna	55	7032017	3428731	124
reuna	56	7032025	3428722	120
reuna	57	7032035	3428714	121
reuna	58	7032046	3428707	118
reuna	59	7032059	3428708	119
reuna	60	7032072	3428708	120
reuna	61	7032088	3428717	122
reuna	62	7032092	3428722	128
reuna	63	7032094	3428726	134
reuna	64	7032095	3428732	135
reuna	65	7032097	3428737	135
reuna	66	7032095	3428742	135
reuna	67	7032095	3428746	135
reuna	68	7032095	3428752	134
reuna	69	7032095	3428757	133
reuna	70	7032095	3428761	132
reuna	71	7032093	3428768	132
reuna	72	7032089	3428776	132
reuna	73	7032087	3428779	136
tie	74	7032063	3428769	130

KUVA 1
YLEISKUVA RAKENNUSPAIKASTA KUVATTU IDÄSTÄ.

E 110446

KUVA 2
YLEISKUVA TUTKIMUSALUEEN LOUNAISRINTEESTÄ,
KUVATTU LOUNAASTA.

E 110447

KUVA 3
 KOEKUOPPA, JOSTA LÖYTYI KISSAN PÄÄKALLO,
 KUVATTU ITÄKAAKOSTA.

F 110448

KUVA 4
 RAKENNUSPAIKAN KOEKUOPPA, KUVATTU IDÄSTÄ.

F 110449